

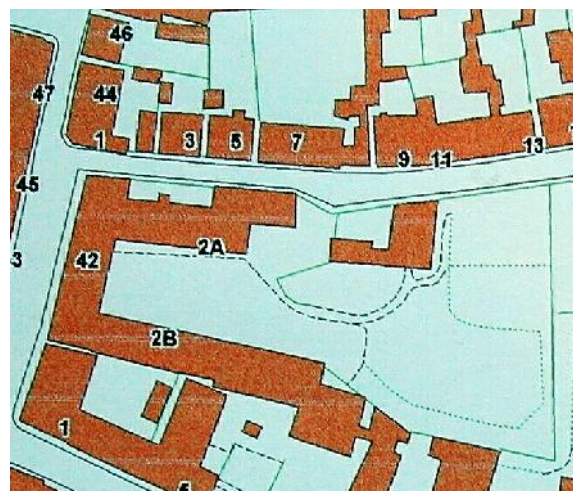
RØNNE

Storegade 42.

Kommandantboligen.

Forhuset (1846-47) med sidelænger (før 1761, ombygget 1846-47). F. 1919.

407 046609 001 Forhus med sidelænger (2 stk.)

Oversigt – hele ejendommen

Kommandantgården er et stort trefløjet anlæg med sammenbyggede længer. I den store have ligger et havehus med garage. De tre fløje samt garagen danner en gårdsplads med parkeringspladser, og mod Rosengade findes in mindre gårdsplads, aflukket med et vægged til gaden. Øst for den store gårdsplads åbner den store naturfredede have sig.

Forhuset ligger med sin præsentable indgang ud til Storegade på hjørnet til Rosengade. Fra dette hjørne går det omtalte vægged hen til en forskudt sidebygning i nordre fløjs østende. Ven dennes gavl er lidt skråtstillet den store indkørselsport til gården. Videre langs Rosengade er der et kampestensgærde, hvori gavlen på havehuset indgår. I fortsættelse af dette kampestensgærde er der atter et vægged.

Den søndre fløj ligger i skellet til de to naboejendomme, Krystalgade 1, hvor sydsiden vender ind mod en have. Den østre halvdel af længen tilhører Hjorths Fabrik, som da har sin facade som nordside mod Kommandantgårdens gårdsplads.

Søndre længe er udlejet til kontorformål, og den østre ende af nordre fløj er ligeledes udlejet, dog til forsvarslignende formål. Den øvrige del af gården incl. havehus og have benyttes som bolig for af kommandanten og hans familie.

Forhus

Udvendig

Grundmuret 15 fag lang pudset bygning med en midtstillet tårnagtig gavlkvist med svag risalit virkning. Forhuset er sammenbygget med sidefløjene i bindingsværk. Gavlene har halvvalme. Facaden står med lisener ved hjørner og gavlkvisten, hvor lisenerne går helt til frontispiciens tag. Vandret er facaden på hver side af midterpartiet opdelt med et sålbænkgesims, og øverst en sparrenkopgesims. Gavlkvisten, som øverst afsluttes med en frontispice er facadens arkitektoniske hovedelement, dens tagryg ligger højere end forhusets rygning, hvilket giver den tårnagtige virkning. Midterpartiet har nederst en stor treløbstrappe i granit til den lidt tilbageliggende tofløjede fyldingsdør, der er indrammet med lisener og fordakning af sandsten. I sandstenen indhugget matrikelnr. På lisenerne er våbenskjolde for Bornholms værn, samt to lamper i kobber og glas (forsynet med sparepærer!!). Trappen er forsynet med smedjernsgelænder.

Gavlkvisten indrammes øverst med et tandsnitsbånd under frontispicen, som langs taget har en profileret gesims med en kuglestav. Den samme gesimstype løber under taget på flunkerne. I frontispiciens front et særegent vindue med krydssprosser, under dette en lille blænding med årstallet 1846, for byggeåret. Midt på frontispicen en flagstang.

Alle vinduer i facaden er firrammede med todelte underrammer, hvidmalede ligesom lisener, bånd og gesimser på den gulmalede murflade, soklen gråmalet. I tagfladen af teglsten flere nyere tagvinduer (Velux FTO).

Nordgavlen er glat med sparrenkopgesims. I overgavl to torammede vinduer med eværspresse i hver ramme. Sydgavlen er lig nordgavlen, blot med et enkelt vindue.

Gårdfacaden er enklere, dog med sparrenkopgesims. I nordre ende en nyere asymmetrisk tofløjet fyldingsdør med overvindue. Over tagryggen rager gavlkvisten op med en lille trekantgavl med vindsceder. Heri en torammet vindue med trekantafskårne rammer øverst.

I søndre ende en kældernedgang.

Indvendig

Hele forhuset er indrettet til bolig med repræsentative rum, og i den søndre ende et kontor for kommandanten.

Hele boligen blev for ca. 15 år siden grundigt istandsat, men der er stadig bevaret originale fyldingspaneler og tofløjede fyldingsdøre. Alle vinduer er udskiftet. Alle gulve er nyere parketgulve, og murfladerne har alle nye overflader.

Loftet er indrettet med enkelte gæsteværelser, toilet og bad.

Fra det uudnyttede loftrum er der adgang til ”flagrummet” til gavlkvisten.

Nordre fløj

Udvendig

Den nordre fløj består af en 13 fag lang bindingsværkslænge, som i østre ende er sammenbygget med en forskudt 4½ fag lang bindingsværksbygning. På nordsiden mod den lille gård er en lille udbygning. Tømmeret er sort og murværket rødt.

Den lange længes gårdfacade har firrammede vinduer med krydssprosser i alle fire rammer, fornylig udskiftet til koblede rammer. Desuden en enfløjet indgangsdør med fyldinger, nyere, med overvindue. I østgavlen, som også er i bindingsværk et enkelt torammet sproset vindue. Nordsiden mod den lille gård er ligeledes i bindingsværk. Her en meget gammel halvdør med originale beslag, samt gammelt overvindue. Vinduerne er torammede og nyere.

Den lille sidelænge er sammenbygget lidt forskudt til hovedlængen, og begge bygningers helvalmede tagflader ”glider sammen”, idet der faktisk er tale om en vinkelbygning. Den fri østgavl er dog halvvalmet og grundmuret. Nordsiden indgår i muren ud mod Rosengade, og har hertil ingen vinduer. I den korte vestside mod den lille gård er vindue og en bræddedør.

Sydsiden mod den store gård har en tofløjet fyldingsdør med overvinduer, og vinduerne er torammede med sprosser. Østgavlen har nederst et vindue og i overgavlen en bræddelem på en profileret 1700-tals karm.

Indvendig

I den lange længe findes køkken, soveværelser, bad og gæsterum. Her er bevaret flere ældre 1700-talsdøre. Den østre ende er indrettet til kontor med adgang fra sidehuset.

Tagetagen er uudnyttet.

Søndre sidefløj

Udvendig

De ti fag bindingsværk, som tilhører Kommandantgården er en del af en længere bygning, hvor den østre halvdel tilhører Hjorts Fabrik. Bindingsværket er lig nordlængens og vinduerne ligeledes mage til. Vinduerne er nye med koblede rammer. En enkeltfløjet fyldingsdør dør med overvindue. På taget mod gården to taskekviste med sprossede vinduer. Sydsiden mod nabohave er i bindingsværk.

Indvendig

Indrettet til kontorer. Få brystningspaneler bevaret.

Havehus

Fem fag langt bindingsværkshus med halvvalmede gavle. Nordgavlen er indbygget i kampestensgærdet mod Rosengade.

Sydfacaden har et ældre vindue med indvendigt jerngitter, og en nyere bræddedør har bevaret et gammelt klinkegreb. Sydgavlen er nyere med bindingsværk i undergavl, en midtstillet tofløjet nyere dør med et nyere sprosset vindue på hver side. Mod vest vender facaden mod en lille lukket gård. Gårdfacaden har port, døre og et vindue. Bygningen har i sydgavlen en tofags havestue med brædegulv. Resten af bygninger er udhusrum.

Tilstand

Vedligeholdelsestilstanden er overalt god.

Antikvariske – fredningsmæssige værdier.

Kommandantgården har mange antikvariske værdier. Den hører til blandt de tidlige grundmurede bygninger i Rønne, og facaden mod Storegade har en fin udsmykning. Hele anlægget er pænt bevaret, selvom de senere års istandsættelser har fjernet mange originale vinduer. Indvendig er der i forhus og nordre sidefløj bevaret meget gammelt og originalt interiør, såsom døre og paneler. Der findes i øvrigt en registrering af forholdene før og under den sidst foretagne grundige istandsættelse.

Vurdering af fredningsværdi

Det anbefales at *udvide fredningen* med Havehus og kampestensgårde samt de to væggered mod Rosengade.

Havehuset har ganske vist skavanker i relation til de fredningsmæssige kriterier, såsom den nye sydgavl, men indeholder til gengæld andre værdifulde detaljer som en gammelt vindue, og sydsidens bindingsværk er intakt. Når det anbefales at udvide fredningen med havehus og gårder mod Rosengade er det for at kunne styre helheden, idet haven er naturfredet. Det lave væggered mod haven har desværre fået en grundig istandsættelse for en del år siden, men der findes stadig nogle tavl med gamle stemplede mursten, og disse er en attraktion i Rønne.

—

Kilder

- Rønne, Guide til byens historie, *Robert Egevang og Johannes Thoms, Rønne byforening 1995.* Heri yderligere litteraturhenvielse.

Registrering og rapport

Niels-Holger Larsen, ark.maa, Rønne. januar 2001.

Bilag

Digitale fotos i en mappe: Fotos, med to undermapper for de forskellige bygninger, og herunder igen delt undermapper.